

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Strafr.Bestel en Arbeidsvoor

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beleidsreactie op het onderzoeksrapport 'Een sociaal notariaat? Toegankelijkheid notariële dienstverlening voor burgers en kleine bedrijven'

Datum
10 april 2025

Onze referentie
6254103

Bijlage(n)
3

Bijlage(n)

1. Beleidsreactie sociaal notariaat
2. Rapport toegankelijkheid notariaat
3. Initiatiefnota Van Nispen (SP) sociaal notariaat

1. Aanleiding

Op 14 november 2024 heeft u het WODC onderzoeksrapport met als titel: "Een sociaal notariaat? Toegankelijkheid notariële dienstverlening voor burgers en kleine bedrijven" aan de Tweede Kamer toegezonden. U heeft hierbij aangegeven voor het commissiedebat juridische beroepen van 2 april 2025 (inmiddels gepland op 24 april 2025) met een beleidsreactie op het onderzoek te komen.

2. Geadviseerd besluit

Wij adviseren u om de beleidsreactie op het onderzoeksrapport sociaal notariaat met daarin de uitwerking van de verschillende scenario's inclusief budgettaire consequenties aan de Tweede Kamer te verzenden.

3. Kernpunten

- Aanleiding voor het WODC onderzoek was onder andere de vraag uit de Kamer of minderdraagkrachtigen wel voldoende toegang tot het notariaat hebben.
- In de beleidsreactie wordt ingegaan op de doelgroep: is er vraag naar notariële dienstverlening binnen deze doelgroep en om welke notariële dienstverlening gaat het dan? Het WODC-onderzoek en de inschatting van de KNB geven enkel een indicatie van de doelgroep en de omvang waar de betaalbaarheid van de notariële dienstverlening een knelpunt vormt.
- Het WODC-onderzoek schetst vijf scenario's op basis waarvan de kosten van het notariële dienstverlening voor financieel minder draagkrachtigen kan worden gereduceerd, te weten:
 1. het aanpassen van artikel 56 Wna zodat deze beter aansluit op de behoeften van de doelgroep
 2. het toevoegen van de notaris aan het stelsel voor gefinancierde rechtsbijstand
 3. het opnemen van notariële diensten in een rechtsbijstandsverzekering of andere verzekerings- of abonnementsvormen

4. het verdelen van de kosten over notariskantoren via een fonds of andere financieringsvorm
 5. de mogelijkheid creëren voor financiering vanuit de overheid via bijzondere bijstand van de gemeente.
- Voor de scenario's 3 en 5 is op voorhand en in samenspraak met de KNB geconcludeerd dat deze niet wenselijk en/of uitvoerbaar zijn. In de beleidsreactie wordt op de overige scenario's verder ingegaan.
 - Bij scenario 1 worden twee aanpassingen van artikel 56 Wna voorgesteld. In de eerste plaats gaat dat om het creëren van ruimte voor het toepassen van maatwerk ten aanzien van de hoogte van de eigen bijdrage die door de Kamers voor het Notariaat wordt opgelegd. Of het huidige artikel 56 Wna ruimte biedt voor dergelijk maatwerk vereist een nadere analyse van de wetgeving. Daarnaast zal worden gekeken of er meer werkzaamheden onder artikel 56 Wna lid 2¹ kunnen vallen, zoals het opstellen van een levenstestament of het geven van notarieel advies. Ook is aanvullende financiering voor de notaris een aandachtspunt, omdat wanneer de notaris een lage eigen bijdrage zou ontvangen, dit niet altijd kostendekkend is. In scenario 4 wordt hierbij stilgestaan.
 - Het tweede scenario ziet op het toevoegen van de notaris aan het systeem voor gesubsidieerde rechtsbijstand, zoals dat ook geldt voor de sociale advocatuur. De grondslag voor gesubsidieerde rechtsbijstand voor de advocatuur staat in artikel 18 van de Grondwet. Eenieder moet zich bij de rechter of met een geschil tegen de overheid kunnen laten bijstaan door een advocaat. Om die toegang ook voor financieel minderdraagkrachtigen te kunnen bewerkstelligen, is het stelsel voor gefinancierde rechtsbijstand opgezet. Dit is een belangrijk verschil met een sociaal notariaat.
 - Door het lid Van Nispen (SP) is in zijn initiatiefnota² € 50 miljoen genoemd als eenmalig startbudget om een stelsel op te zetten van gesubsidieerde rechtsbijstand voor het notariaat vergelijkbaar met de sociale advocatuur. Vervolgens zal er moeten worden geëvalueerd hoeveel budget er jaarlijks nodig is om het sociaal notariaat te laten functioneren.
 - Niet duidelijk is voor welke doelgroep(en) en de omvang daarvan aansluiting van het notariaat bij het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand een oplossing is en daarmee is de noodzaak voor een dergelijke investering zoals wordt voorgesteld door het lid Van Nispen onvoldoende onderbouwd. Bovendien maken de prioriteiten uit het Regeerakkoord en de forse financiële uitdagingen waar dit Kabinet voor staat, dat een dergelijke stelselwijziging op dit moment niet aan de orde kan zijn.
 - Scenario 4 betreft het opzetten van een fonds waarin, bijvoorbeeld per gepasseerde akte een bepaald bedrag wordt afgedragen, gelijk aan de systematiek van het al bestaande kwaliteitsfonds van de KNB.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Strafr.Bestel en Arbeidsvoor

Datum
10 april 2025

Onze referentie
6254103

¹ Artikel 56 lid 2 Wna: Het eerste lid is van toepassing op werkzaamheden met betrekking tot:

a. notariële akten houdende testament, huwelijkse voorwaarden, partnerschapsvoorwaarden, samenlevingsovereenkomst en voogdijbenoeming;
b. notariële akten van scheiding van onverdeeldheden indien uit de onverdeeldheid de kosten van de notaris niet kunnen worden voldaan;
c. verklaringen van erfrecht indien het saldo van de boedel minder bedraagt dan het in artikel 34, tweede lid, van de Wet op de rechtsbijstand genoemde bedrag voor het vermogen van een alleenstaande.

² Vergaderjaar 2022-2023, 36248 nr. 2

- Voor alle drie de scenario's geldt de doelgroep en de omvang daarvan nog niet duidelijk genoeg in beeld is.
- Voor scenario 2 en 4 is in de Kamerbrief ook een inschatting van de budgettaire consequenties opgenomen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Strafr.Bestel en Arbeidsvoor

4. Toelichting

Datum
10 april 2025

4.1. Politieke context

Tijdens de begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid op 21 november 2024 heeft het lid Van Nispen (SP) een motie ingediend. Deze motie verzoekt om in overleg met de KNB, en aan de hand van het WODC-onderzoek, scenario's uit te werken voor de oprichting van een sociaal notariaat en hierbij ook de budgettaire consequenties in kaart te brengen, en de Kamer hier uiterlijk in maart 2025 over te informeren.³ Deze motie is op 26 november 2024 door de Tweede Kamer aangenomen.

Onze referentie
6254103

4.2. Budgettaire consequenties

- Voor scenario 2 (aansluiting systeem van rechtsbijstand) is de inschatting dat de kosten jaarlijks tussen de € 43 miljoen en € 84 miljoen komen te liggen. Afhankelijk van de hoogte van de eigen bijdrage door de burger.
- Voor scenario 4 (fonds) is de inschatting dat de opslag per akte tussen de € 25 en € 49 komt te liggen. Afhankelijk van de hoogte van de eigen bijdrage door de burger.
- In de bijlage van de Kamerbrief is een toelichting opgenomen op de inschatting van de budgettaire consequenties.

4.3. Krachtenveld

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is stelselverantwoordelijk voor het notariaat. Voor deze beleidsreactie zijn de KNB en de Kamers voor het notariaat betrokken geweest. Bij de verdere analyse zal er ook moeten worden gesproken met de Raad voor Rechtsbijstand en het Juridisch loket.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

³ Vergaderjaar 2024-2025, 36600 VI nr. 92